

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання контрольної роботи

з дисципліни

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

*(для студентів 3 курсу заочної форми навчання
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)*

ХАРКІВ – ХНАМГ – 2011

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Економіка підприємства» (для студентів 3 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: О. І. Славута. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 18 с.

Укладач: О. І. Славута

Рецензент: доц., к.е.н. О. В. Димченко

Рекомендовано кафедрою Міської і регіональної економіки,
протокол № 4 від 22.12.2009 р.

ВСТУП

Контрольна робота з дисципліни “Економіка підприємства” призначена для студентів напряму підготовки 6.030504 - “Економіка підприємства”. Мета роботи – зміцнити теоретичні знання за змістом першого і другого модуля дисципліни й розвинути практичні навички вирішення економічних питань діяльності підприємств.

Зазначена дисципліна вивчається протягом 5-того і 6-того семестрів. За результатами навчання у 5-тому семестрі студенти виконують контрольну роботу і складають підсумковий модульний контроль – залік за такими темами:

Модуль 1. Підприємство як основна ланка виробничо-господарської сфери

1. Основи підприємництва
2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми
3. Структура управління підприємством
4. Зовнішнє середовище господарювання підприємства
5. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства
6. Організація операційної діяльності
7. Прогнозування та планування діяльності підприємства
8. Обґрунтування виробничої програми підприємства

Модуль 2. Ресурсне забезпечення виробничої діяльності

1. Основний капітал
2. Оборотний капітал
3. Інтелектуальний капітал
4. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

Контрольна робота складається з трьох завдань за окремими навчальними модулями. Варіанти завдань визначають за вказівками,

наведеними в кожному завданні. Перед виконанням контрольної роботи слід вивчити теоретичний матеріал за лекціями і рекомендованою літературою. При виконанні роботи студенти можуть отримати консультацію у викладача.

Контрольну роботу виконують в учнівському зошиті(з наданням інформації щодо назви навчального закладу, кафедри, дисципліни, прізвища і учнівського шифру студента) і здають на перевірку протягом першого тижня навчального семестру.

Критерії оцінювання. Контрольна робота вважається зарахованою і студент допускається до складання заліку, якщо

- розрахунки здійснено за даними індивідуального варіанта студента і оформлено відповідно до встановлених вимог;
- результати виконання завдань є правильними, або містять несуттєві помилки, що не впливають на результативність виконання завдання в цілому;
- студент може навести докладну інформацію про здійснені розрахунки;
- відповіді на теоретичні питання з теми, за якою виконується завдання, є вичерпними або містять незначні неточності , які за допомогою викладача швидко студентом виправляються.

Контрольна робота вважається не зарахованою і студент не допускається до складання заліку, якщо при виконанні й захисті контрольної роботи порушено будь-який критерій оцінювання.

Теоретичне завдання №1

за модулем 1

„ПІДПРИЄМСТВО ЯК ОСНОВНА ЛАНКА ВИРОБНИЧО - ГОСПОДАРСЬКОЇ СФЕРИ”

Завдання: Слід обрати і розкрити теоретичне питання за порядковим номером у академічному журналі.

1. Економіка підприємства – сутність і фактори виробництва
2. Підприємництво і функції підприємницької діяльності
3. Договірні відносини в підприємницькій діяльності
4. Оферта – види і порядок перетворення на договір
5. Підприємство – сутність і законодавча основа діяльності
6. Система цілей діяльності підприємства
7. Види підприємств за формою власності
8. Види підприємств за розміром і видом об'єднання
9. Організаційно - правові форми підприємств
10. Характеристика господарських товариств
11. Виробнича структура підприємства і її види
12. Характеристика цехової виробничої структури
13. Характеристика лінійної та лінійно-штабної організаційних структур
14. Характеристика функціональної організаційної структури
15. Характеристика матричної організаційної структури
16. Характеристика дивізіональної організаційної структури
17. Техніко-технологічна база виробництва: сутність, складові елементи
18. Технічний розвиток техніко-технологічної бази і його форми
19. Виробнича потужність підприємства: визначення і види

20. Визначення вхідної, вихідної та середньорічної виробничої потужності

21. Методичні принципи розрахунку виробних потужностей підприємства

22. Виробничий процес: визначення, класифікація

23. Принципи організації виробничих процесів

24. Сутнісна характеристика організаційних типів виробництва

25. Виробничий цикл і тривалість виробничого циклу, його складові елементи

26. Характерні риси і відмінності потокового і непотокового виробництва

27. Планування – сутність і складові елементи плану

28. Принципи планування діяльності підприємства

29. Виробнича програма підприємства – сутність, види вимірників

30. Методи розробки виробничої програми підприємства

Вказівки до виконання: Для виконання завдання слід вивчити теми: «Основи підприємництва», «Види підприємств, їх організаційно-правові форми», «Структура управління підприємством», «Зовнішнє середовище господарювання підприємства», «Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства», «Організація операційної діяльності», «Прогнозування та планування діяльності підприємства», «Обґрунтування виробничої програми підприємства». Рекомендовані інформаційні джерела представлені у відповідному розділі даних методичних вказівок.

Навчальний матеріал слід викладати у логічній послідовності у стислій формі, відбиваючи тільки сутнісні характеристики питання, що розкривається.

Практичне завдання №2

за модулем 2 „РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

Завдання: На підставі вихідних даних виконати:

- розрахунок

- 1) щорічної норми амортизаційних відрахувань основних фондів;
- 2) щорічної величини амортизаційних відрахувань основних фондів;
- 3) суми амортизаційних відрахувань за весь період амортизації;

- побудувати графік

- 1) щорічних амортизаційних відрахувань основних фондів;
- 2) щорічної величини залишкової вартості основних фондів.

У розрахунках використовують такі методи амортизації: рівномірний, кумулятивний, подвоєно-зменшеної залишкової вартості.

Вихідні дані для розрахунку:

- первісна вартість основних фондів (ПВ) – 4000*** тис.грн.,

- період використання основних фондів (Т) – 10* років.

Примітка:

* - останній нуль замінюється на останню цифру залікової книжки студента

*** - останні три нулі замінюються на останні три цифри залікової книжки студента

Результати обчислень слід представити у вигляді розрахункової таблиці, приклад якої наведено в табл.1. При оформленні обчислень методом подвоєно-зменшеної залишкової вартості слід замість величини повної вартості вказати величину залишкової вартості на початок року.

Допускається використання таких скорочень:

ПВ - первісна вартість основних фондів,

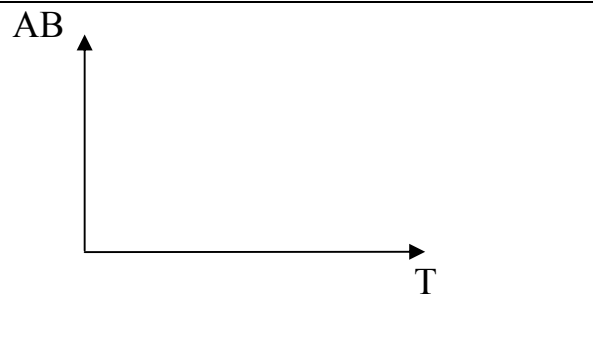
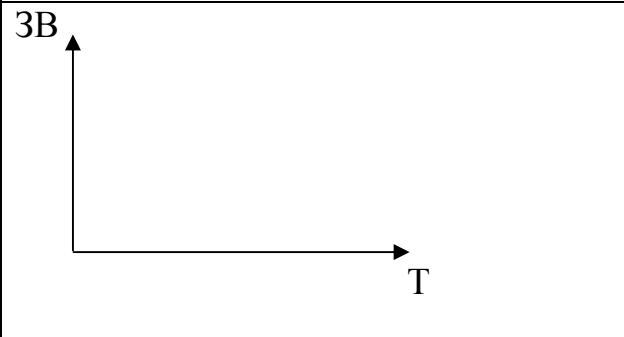
Na - норма амортизації,

AB - амортизаційні відрахування,

ЗВ -Залишкова вартість основних фондів.

Таблиця 1 – Визначення амортизаційних відрахувань рівномірним методом

Рік використання	Первісна вартість на початок року, тис.грн.	Річна норма амортизації, %	Річна величина амортизаційних відрахувань, тис.грн.	Залишкова вартість на кінець року, тис.грн.
1				
2				
3				
4				
...				
Разом				

Графік щорічної величини амортизаційних відрахувань	Графік щорічної величини залишкової вартості
 <p>AB</p> <p>T</p>	 <p>ZB</p> <p>T</p>

Вказівки до виконання: Для виконання завдання слід вивчити тему “Основний капітал”.

Основний капітал – частина авансованого капіталу, що складається з вартості засобів праці, нематеріальний активів і фінансових інвестицій. Значну частину основного капіталу виробничих підприємств складають **основні фонди** – це частина виробничих фондів у вигляді засобів праці, які приймають участь у багатьох виробничих циклах, зберігають натурально-речову форму і свою вартість переносять на вартість виготовленої продукції частинами у вигляді амортизаційних відрахувань.

Розрізняють такі види оцінки основних фондів:

- первісна вартість – фактична вартість основних фондів на момент введення їх в дію або придбання. Первісна вартість включає ціну придбання (або вартість виготовлення) конкретного засобу праці, витрати на його транспортування, монтаж і налагодження.
- відновна вартість – вартість діючих основних фондів за сучасних умов виробництва. Вона враховує ті самі види витрат, що й первісна вартість, але за сучасними цінами.
- повна вартість – вартість основних фондів у новому, не зношеному стані (первісна або відновлена вартість).
- залишкова вартість – вартість основних фондів, ще не перенесена на вартість виготовленої продукції. Визначається як різниця між первісною (відновленою) вартістю та сумою спрацювання основних фондів на момент обчислення.

З метою відшкодування вартості основних фондів відбувається перенесення авансованої раніше вартості основних фондів на вартість виготовленої продукції шляхом визначення норми і величини амортизаційних відрахувань. **Норма амортизаційних відрахувань** – частина вартості основних фондів у відсотковому вираженні, що підлягає перенесенню на собівартість продукції. **Амортизаційні відрахування** – частина вартості основних фондів у грошовому вираженні, що включається до собівартості продукції.

У загальному вигляді величина амортизаційних відрахувань визначається як добуток вартості основних фондів (B_{of}) і норми амортизаційних відрахувань (N_a):

$$AB = B_{of} * \frac{N_a}{100\%}.$$

Методи, якими може здійснюватися розрахунок амортизаційних відрахувань, поділяються на рівномірні і нерівномірні.

Рівномірний метод передбачає процес рівномірного зносу основних фондів протягом терміну використання. Величина амортизаційних

відрахувань(AB) визначається як добуток повної вартості($ПВ$) основних фондів і норми амортизаційних відрахувань(N_a):

$$AB_i = ПВ * \frac{N_a}{100\%},$$
$$N_a = \frac{100\%}{T},$$

де T – період використання основних фондів, років.

Нерівномірні методи амортизації дозволяють відшкодувати більшу частину (до 60-75%) вартості основних фондів у першу половину терміну їх використання, що сприяє оновленню основних фондів.

Кумулятивний метод передбачає розрахунок амортизаційних відрахувань на підставі повної вартості і норми амортизаційних відрахувань, обчисленої як відношення кількості років, що залишаються до кінця строку використання до суми чисел років строку використання:

$$AB_i = ПВ * \frac{N_a}{100\%},$$
$$N_{ai} = \frac{T-i+1}{\frac{T(T+1)}{2}} * 100\% ,$$

де i - порядковий номер року строку використання, на момент якого здійснюється розрахунок.

Метод подвійно-зменшеної залишкової вартості передбачає розрахунок амортизаційних відрахувань на підставі залишкової вартості та подвоєної норми амортизаційних відрахувань, обчисленої за рівномірним методом:

$$AB_i = 3B_i * \frac{N_a}{100\%},$$
$$N_{ai} = 2 * \frac{100\%}{T}.$$

Практичне завдання №3

за модулем 2 „РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

Завдання: На підставі вихідних даних виконати розрахунок:

- 1) нормативу оборотних коштів за елементами „Матеріали”, „Незавершене виробництво”, „Витрати майбутніх періодів”, „Готова продукція” на двох підприємствах (табл.2);
- 2) сукупного нормативу оборотних коштів;
- 3) показників ефективності використання оборотного капіталу окремих підприємств(табл.3), зробити висновки щодо підприємства з найефективнішим використання оборотного капіталу.

Вказівки до виконання: Для виконання завдання слід вивчити тему “Оборотний капітал”.

Оборотний капітал - частина авансованого капіталу, що витрачається на придбання предметів праці і забезпечення обігу грошових коштів. Економічний зміст оборотних виробничих фондів втілений у предметах праці, елементи яких цілком споживаються в кожному виробничому циклі, повністю втрачають свою натуральну форму і переносять свою вартість на вартість продукції. Економічний зміст фондів обігу втілений у готовій продукції на складі і відвантаженої, грошових коштах і дебіторській заборгованості.

Виробничі запаси складаються з таких елементів: сировина, основні матеріали і допоміжні матеріали; паливо й пальне; тара; запасні частини тощо. Незавершене виробництво – вартість продукції, що на момент розрахунку знаходиться в будь-якій стадії виробництва. Витрати майбутніх періодів – вартість заздалегідь сплачених витрат. Готова продукція – вартість товарів, створених у виробництві і готових до реалізації, вартість товарів, що знаходяться на складі. Грошові кошти – сума готівки на розрахунковому

рахунку. Дебіторська заборгованість – сума грошових коштів, пред’явлених підприємством до оплати.

З метою визначення оптимального обсягу оборотних коштів у виробництві і на складі визначають **норматив оборотних коштів** – мінімальну планову суму грошових коштів, що постійно необхідна для виробничого процесу.

Норматив оборотних коштів за елементом „Матеріали” визначається за формулою

$$H_M = N * O_{B_M},$$

де N - норма запасу матеріалів, дн.;

O_{B_M} – одноденні витрати матеріалів, грн./дн.

Норма запасу матеріалів визначається як складова чотирьох частин:

$$N = N_{mp} + N_{n.z.} + N_{nom} + N_{стр},$$

де $N_{тр}$ – норма транспортного запасу. Встановлюється, якщо час на транспортування матеріалів більший за час, необхідний для оформлення та оплати платіжних документів;

$N_{п.з.}$ - норма підготовчо-заключного запасу. Визначається тривалістю часу, що витрачається на завантаження, розвантаження, сортування, складування придбаних матеріалів;

$N_{пот}$ – норма поточного (складського) запасу. Забезпечує безперервність діяльності підприємства в період між двома поставками і визначається як $\frac{1}{2}$ цього періоду. На підприємствах з обмеженим обсягом споживання матеріалів, які надходять від одного чи двох постачальників, ця норма дорівнює інтервалу між двома суміжними поставками;

$N_{стр}$ – норма страхового запасу. Визначається з метою запобігання непередбачуваним обставинам, а також підприємством самостійно на підставі аналізу таких випадків протягом минулого періоду, або у розмірі 50% від

$N_{\text{пот.}}$ У випадку, коли поставка здійснюється в межах одного міста, страховий запас, як і транспортний, не створюється.

Норматив оборотних коштів за елементом „Незавершене виробництво” визначається за формулою

$$H_{н.в.} = C * T_{ц} * K,$$

де C – собівартість випуску продукції за 1 день, грн./дн.;

$T_{ц}$ – тривалість виробничого циклу, дн.;

K – коефіцієнт наростання витрат.

Норматив оборотних коштів за елементом „Витрати майбутніх періодів” визначається за формулою

$$H_{м.п.} = V_{п.р.} + V_{р} - V_{св},$$

де $V_{п.р.}$ – витрати майбутніх періодів на початок року, грн.;

$V_{р}$ – витрати, здійснені протягом року, грн.;

$V_{св}$ – витрати, віднесені на собівартість, грн.

Норматив оборотних коштів за елементом „Готова продукція” визначається за формулою

$$H_{г.п.} = N_{г.п.} * ОП,$$

де $N_{г.п.}$ – норма запасу продукції на складі, дн.;

$ОП$ – одноденний випуск готової продукції, грн./дн.

Сукупний норматив власних оборотних коштів визначається за формулою

$$H = H_{м} + H_{н.в.} + H_{м.п.} + H_{г.п.}$$

У процесі виробничого використання оборотний капітал здійснює кругообіг, для оцінки ефективності використання якого використовують такі показники:

▪ **Коефіцієнт оборотності** оборотного капіталу (Коб), який характеризує кількість обертів, що здійснює оборотний капітал за розрахунковий період.

$$K_{об} = \frac{Q}{\overline{ЗОК}},$$

де Q – обсяг реалізованої продукції у вартісному вимірі;

$\overline{ЗОК}$ - середній залишок оборотного капіталу.

▪ **Тривалість одного оберту** (Тоб)

$$T_{об} = \frac{T}{K_{об}} = \frac{T * \overline{ЗОК}}{Q},$$

де T – кількість днів у календарному періоді (рік –360, квартал –90, місяць –30).

▪ **Коефіцієнт завантаження** оборотного капіталу (Кзав) характеризує розмір оборотного капіталу, що припадає на одну грошову одиницю вартості реалізованої продукції.

$$K_{зав} = \frac{\overline{ЗОК}}{Q}$$

Вихідні дані для розрахунку:

Таблиця 2 - Розрахунок нормативу оборотних коштів

Показники	Од.виміру	Підприємство А	Підприємство Б
1	2	3	4
1. Норма запасу матеріалів	дн.	15	6
2. Одноденні витрати матеріалів	грн./дн.	18000***	25000**
3. Норматив оборотних коштів з матеріалів	?	?	?
4. Собівартість випуска продукції за 1 день	тис.грн./дн.	45,3	87,7
5. Тривалість виробничого циклу	дн.	20*	30*
6. Коефіцієнт наростання витрат	од.	0,75	0,63
7. Норматив оборотних коштів з незавершеного виробництва	?	?	?

Продовження табл. 2

1	2	3	4
8. Витрати майбутніх періодів на початок року	тис.грн.	3,1	2,7
9. Витрати , здійснені протягом року	грн.	12000***	6000***
10.Витрати , віднесені на собівартість протягом року	тис.грн.	8,4	4,9
11.Норматив оборотних коштів з витрат майбутніх періодів	?	?	?
12.Норма запасу готової продукції на складі	дн.	30*	20*
13.Одноденний випуск готової продукції	грн./дн.	66238	135068
14.Норматив оборотних коштів з готової продукції	?	?	?
15.Сукупний норматив оборотних коштів	?	?	?

Таблиця 3 - Розрахунок показників ефективності використання оборотних коштів

Показники	Од. виміру	Підприємство А	Підприємство Б
Обсяг виготовленої продукції	тис.грн.	23800**	48600
Середньорічний залишок оборотних коштів	тис.грн.	2936	4000***
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	?	?	?
Тривалість одного оберту	?	?	?
Коефіцієнт завантаження оборотного капіталу	?	?	?
Висновки:			

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бібліографічні описи	Шифр бібліотеки ХНАМГ	ЗМ, де застосовуються
1. Основна література		
1. Бойко В.В. Економіка підприємств України: Учеб. Посobie – Новосибірськ: НГУ, 2005. – 552с.	65.9(2)29я7 Б77	1.1-3.2
2. Грибов В.Д., Грузинов В.П. Економіка підприємства: Учеб.посobie. Практикум – М.: Финансы и статистика, 2003. – 336с.	65.9(2)29я7 Г82	1.1-3.2
3. Економіка підприємства - Підручник. / Ред. С.Ф.Покропивного. К.: КНЕУ, 2003. –528с.	65.9(2)29я7 Е 40	1.1-3.2
4. Економіка підприємства: Навч.посібник/ Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчан М.І.. – К.: „Каравела”, 2001. – 298 с.	65.9(2)29я7 Е 40	1.1-3.2
5. Економіка підприємства: Навч.посіб./За ред. А.В.Шегди. – К.:Знання, 2005. – 431 с.	65.9(2)29я7 Е 45	1.1-3.2
6. Продиус Ю.И. Економіка підприємства:Учебное посobie. – Х.: ООО «Одиссей», 2004. – 416 с.	65.9(2)29я7 П78	1.1-3.2
7. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навч.посібник – К.:Каравела, 2004. – 568 с.	65. 9(2)29я7 Ш33	1.1-3.2
8. Економіка підприємства / Под ред О.Волкова. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 416с.	65.9(2)29.я7 Е 40	1.1-3.2
9. Економіка підприємства: Практикум/ С.Филиппова, В. Захарченко, А.Балан. – Х.: ООО «Одиссей», 2004. – 288с.	65. 9(2)29я7 Э40	1.1-3.2
10.Економіка підприємства:Учебник/ Под ред. Семёнова В. – С-Пб.:Изд-во «Питер», 2005. – 384с.	65. 9(2)29я7 Э40	1.1-3.2
2. Додаткова література		
2.1. Нормативні документи		
1. Закон України "Про банкрутство" від 14 травня 1992р./ Відомості Верховної Ради України.- 1992.- №31.	-	3.2
2. Закон України "Про власність"/ Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №20	-	1.1

3. Закон України "Про оплату праці" від 24березня 1995р./ Урядовий кур'єр. –1995. – 18травня.	-	2.1
4. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 28грудня 1997р./ Урядовий кур'єр. –1997. – 6 червня	-	2.1,3.1
5. Хозяйственный кодекс Украины. – Х.: ООО «Одиссей», 2004. – 232 с.	-	1.1
2.2. INTERNET - ресурси		
1. Адміністративно-управлінський портал www.aup.ru	-	1.1-3.2
2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України www.rada.gov.ua	-	1.1-3.2
3. Проблеми теорії і практики управління www.ptpu.ru	-	1.1-3.2
4. Развитие бизнеса www.devbusiness.ru	-	2.3, 3.2
5. ЦЕМИ РАН. Российские ресурсы по экономике www.cemi.rssi.ru	-	1.1-3.2
2.3. Періодичні видання		
1. Актуальні проблеми економіки	-	1.1-3.2
2. Вопросы экономики	-	1.1-3.2
3. Економіка України	-	1.1-3.2
4. Економіка і прогнозування	-	1.1-3.2
5. Економіка і регіон	-	1.1-3.2
6. Економіка. Фінанси. Право.	-	1.1-3.2
7. Економіст	-	1.1-3.2
3. Методичне забезпечення		
1. Навчальний посібник до самостійної роботи з дисципліни «Економіка підприємства» (для студентів 3 курсу заочної форми навчання спеціальностей 6.050100 – "Економіка підприємства", 6.050100 – „Облік і аудит”), 2008р.	Електронний підручник	1.1-3.2
2. Конспект лекцій з дисципліни „Економіка підприємства” (для студентів заочної форми навчання спеціальності 6.030504 – "Економіка підприємства", 6.030509 – „Облік і аудит”, 6.030601 – „Менеджмент організацій”), 2007р.	Електронний підручник	1.1-3.2

ЗМІСТ

	стор.
Вступ.....	3
Теоретичне завдання № 1 за модулем 1 „Підприємство як основна ланка виробничо-господарської сфери”.....	5
Практичне завдання № 2 за модулем 2 „Ресурсне забезпечення виробничої діяльності”.....	7
Практичне завдання № 3 за модулем 2 „Ресурсне забезпечення виробничої діяльності”.....	11
Інформаційно-методичне забезпечення.....	16

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки

до виконання контрольної роботи

з дисципліни

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

(для студентів 3 курсу заочної форми навчання
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)

Укладач **СЛАВУТА** Олена Іванівна

Редактор *М. З. Аляб'єв*

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2010, поз. 313М

Підп. до друку 13.01.2010 р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум.-друк. арк. 0,8

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.